

СОЦІАЛЬНІ АСПЕКТИ ЕКОНОМІЧНОЇ ГЛОБАЛІЗАЦІЇ: ВПЛИВ НА УКРАЇНУ

Світлана Яців

канд.екон.наук, доцент

*Львівський національний університет
природокористування (Україна)*

Глобалізація як етап світового розвитку, що характеризується посиленням інтернаціоналізації усіх сфер суспільного життя, є об'єктивним процесом, для якого характерна динамічність і масштабність. Головним складником цього процесу слід вважати економічний (глобалізацію економіки). Її Міжнародний валютний фонд свого часу визначив як зростаючу економічну взаємозалежність країн усього світу завдяки зростаючого обсягу й різноманіттю міжнародних угод з товарами, послугами і світових потоків капіталу, а також найширшій дифузії технологій [1, с. 45].

Поглиблення взаємозалежностей національних економік у процесі глобалізації супроводжується формуванням єдиних підходів до організації виробництва, розподілу та споживання економічних благ. Ці процеси активізують зміни в усіх сферах суспільного життя, зокрема супроводжуються відчутними соціальними наслідками, які отримують неоднозначну оцінку.

Неоднозначне оцінювання соціальних наслідків економічної глобалізації пов'язане з тим, що не всі країни однаково мають змогу отримати вигоду від відповідних інтеграційних процесів. Побуває думка, що вигоду від економічної глобалізації отримують насамперед економічно розвинені країни – експортери капіталу, інноваційних технологій, а також міжнародні компанії-лідери, які базуються в цих країнах. Натомість країни з низьким рівнем економічного розвитку, недостатньою диверсифікацією економіки, слабкою інфраструктурою отримують значно менші преференції й дедалі більше відстають за рівнем життя населення від країн – лідерів світової економіки.

Україна, незважаючи на набуття у 2008 році повноцінного членства у Світовій організації торгівлі та укладання у 2014 році угоди про асоціацію з Європейським Союзом, відчутного соціального ефекту від участі в економічній глобалізації досі не отримала. Упродовж останнього десятиліття кардинального зростання обсягів експорту та суттєвого підвищення рівня життя населення нашої країни не спостерігалось. Серед причин може бути названа військова агресія з боку Росії, яка розпочалася у 2014 році. Водночас

не можна оминати той факт, що внутрішнє інституційне середовище в Україні недостатньо сприяло притоку іноземного капіталу, який є одним з основних проявів економічної глобалізації.

Прихід іноземних інвестицій відкриває для країн із низьким рівнем економічного розвитку певні можливості для розв'язання внутрішніх соціальних проблем. Однак використати ці можливості країни зможуть, якщо в них будуть створені, за висловом Д. Аджемоглу і Дж. Робінсона, інклюзивні економічні та політичні інститути. Інклюзивні економічні інститути шанують приватну власність, неупереджену систему права й надання публічних послуг для створення конкурентного середовища. Тим самим вони заохочують великі маси населення до участі в економічній діяльності [2, с. 68]. Інклюзивні політичні інститути накладають обмеження на владу, є плюралістичними [2, с. 75]. Доводиться констатувати, що відповідних високим стандартам економічних і політичних інститутів в Україні досі не створено.

Слід також зазначити, що недосконалість інституційного середовища формує умови для поширення таких негативних наслідків глобалізації, як погіршення екології унаслідок надмірної концентрації виробництва, активізація кримінального бізнесу тощо.

Соціальним наслідком економічної глобалізації є зростання ролі капіталу знань, необхідних для поширення інноваційних технологій. Сформована в Україні система освіти за світовими мірками оцінюється доволі високо, однак використовують її недостатньо ефективно. Водночас капітал знань є чинником міграції робочої сили (внутрішньої та зовнішньої), інтенсивність якої в умовах економічної глобалізації зростає.

В Україні в передвоєнний період спостерігалось збільшення міграції робочої сили під впливом економічних чинників. Внутрішня міграція посилюється унаслідок впливу глобалізації на процес урбанізації, зростання економічної ролі великих міст як центрів концентрації іноземних інвестицій. Зовнішню міграцію варто аналізувати в контексті відтоку з країни робочої сили внаслідок недосконалості в ній економічних і політичних інститутів. Міграція з України значної кількості працездатного населення вже давно створює загрозу деградації людського капіталу.

Важливим соціальним наслідком глобалізації є прихід в Україну з іноземними інвестиціями не тільки новітніх технологій, а й високих етичних стандартів ведення підприємницької діяльності. Наслідуючи зарубіжних конкурентів, українські фірми усвідомлюють важливість упровадження принципів соціальної відповідальності бізнесу.

Основні соціальні проблеми сучасного періоду в Україні пов'язані з воєнними діями на її території. В умовах глобалізації значні економічні втрати несе не тільки Україна, а й світова економіка. Винятково важливим для

нашої країни є як політичний та економічний тиск з боку світової спільноти на агресора – Росію, так і очікувана підтримка у відновленні економіки в повоєнний період.

Список використаних джерел

1. World Economic Outlook: Globalization: Opportunities and Challenges. International Monetary Fund. Research Dept., May 1997. 344 p.
2. Аджемоглу Д., Робінсон Дж. Чому нації занепадають / пер. з англ. О. Дем'янчука. Київ : Наш Формат, 2016. 440 с.